

Aankoop Zutphens zilveren spoelkom, H.J. Wolters, 1783

“Aristocratische spoelkom, zeldzaam in zijn soort”

Object: Spoelkom, zilver; diameter bovenzijde 17,5 cm, h. 8 cm

Maker: Hendrik Jurriën Wolters (Zutphen, werkzaam 1765-1813)

Gemerkt: HIW, Zutphen, 1783 (6l)

Herkomst: particuliere collectie

Toelichting:

Dit eenvoudig vormgegeven en elegant gedecoreerde schaaltje is een zogenaamde spoelkom. Spoelkommen zijn veelal bekend, gemaakt in Hollands porselein. Een spoelkom was bedoeld om tijdens de theeceremonie de kleine oorloze kopjes in om te spoelen en de theebladeren in te deponeren alvorens de kopjes opnieuw te gebruiken. Na 1850 raakt de spoelkom in onbruik.

Spoelkommen in zilver zijn veel minder geproduceerd, exemplaren van vóór 1800 zijn uiterst zeldzaam te noemen. Er zijn slechts enkele voorbeelden bekend. Het Haags gemeentemuseum bezit twee zilveren spoelkommen: een gladde, eenvoudig gedecoreerde kom uit 1716 (een zeer vroeg voorbeeld) en een tweede exemplaar van de zilversmid Busard uit 1765 met een wapen van baron van Leyden. Verder kan nog een spoelkom genoemd worden van de Middelburgse zilversmid Potmans uit 1797.

Deze spoelkom door de Zutphense zilversmid H.J. Wolters is een aristocratisch stuk Zutphens zilver van uitstekende kwaliteit. Ongetwijfeld heeft deze kom ergens rond Zutphen een theetafel op een van de buitenhuizen gesierd. Zo vermeld de inboedelbeschrijving van de in 1778 overleden Frederik Borchard Lodewijk van Westerwold, heer van kasteel Hackfort bij Zutphen, op een lijst met een beperkte hoeveelheid huishoudelijk zilver een "zilveren spoelkom". Uiteraard gaat het hier niet om dit exemplaar, omdat deze net iets later is vervaardigd, maar het voorbeeld is illustratief en representatief.

De gladde binnenzijde toont prachtig de sporen van het uitkloppen van een zware plaat zilver tot een komvormig object op een lage standring. De buitenzijde is aan de bovenkant gedecoreerd in Lodewijk XV (rococo) stijl: met gegraveerde bloemen op een trelliswerk, uitmondend in kwastjes. De rococo-stijl werd tot ca. 1760 algemeen toegepast, maar het zilver van de kleinere provinciesteden, zoals Zutphen, vertoont deze stijl nog geruime tijd daarna.

Van Hendrik Jurriën Wolters, als zilversmid in Zutphen werkzaam tussen 1765 en 1813, bezit het Stedelijk Museum al twee kandelaars 1777 (bruikleen), een komfoor 1780, een tabakspot 1776, 2 visscheppen 1790 (bruikleen), een olie- en azijnstel 1784 (bruikleen), een tasbeugel 1772, vork 1783, suikerstrooier 1784, mosterdpot 1785 en een confitureschaaltje, 1776. Ten aanzien van de zilvercollectie wordt gestreefd naar een zo gevarieerd mogelijk beeld van het Zutphens zilver: voor wat betreft de zilversmeden, hun oeuvre én voor wat betreft de diversiteit in soorten objecten. Bovendien weegt de museale presentatiewaarde zwaar mee in de overweging tot verwerving van een nieuw zilveren object. Deze spoelkom zou in combinatie met 18e-eeuwse porseleinen kopjes en een zilveren trekpotje prachtig tot zijn recht komen in een van de zilvervitrines in de vaste presentatie.